

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationum// Roberti Bel-//larmini Politiani,// Societatis
lesv// De Controversiis// Christianae Fidei, Adver-//sus
huius temporis Haereticos,// Tomus ...**

De Sacramento Evcharistiæ - Sex Libris Explicata

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1589]

VD16 B 1603

XII. Testimonium S. Hilarij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54113](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54113)

queretur de manducatione carnis suæ, meminisse ascensionis in cœlum, vt auditores abstraheret à corporali intellectu. Sed neq; hoc officit causæ nostræ. Dominus enim meminit ascensionis, vt ostenderet, carnem suam non manducandam more aliarum carniū, qui erat corporalis intellectus Capharnaitarum, sed spiritali quodam modo: si enim Dominus dedisset carnem suam in particulas discerptam, vt Capharnaitæ suspicabantur esse dandam, certè in cœlum ascendere non potuisset cum illa carne. Cùm ergo discimus, Christum ascendisse in cœlum cum immortalī, & gloriosa carne; simul discimus carnem illam non manducari carnaliter, ita vt lacere- tur, & consumatur.

Nihil igitur ex loco illo Athanasij colligitur contra Ca- tholicorum sententiam, sed contrà potius aliquid pro ea col- ligitur. Nam quod ait ibidē Athanasius, illud ipsum corpus, quod ostensum est mundo, & datum ad mortem pro mundi vita, dari nūc nobis in cibum, satis apertè indicat verum cor- pus nobis dari, non corpus symbolicum; non enim corpus symbolicum datum fuit ad mortem pro mundi vita. Istud au- tem verum corpus dari nobis non solūm per apprehensio- nem fidei, sed etiam per apprehensionē oris corporalis, indi- cant illa verba Athanasij: *Vt sit nobis tutamen, & preseruatō ad resurrectionem.* Nam (vt supra diximus) veteres Patres pro- bare solebant corporum resurrectionem, ex coniunctione corporis nostri mortalis cum corpore Christi immortalī in Sacramento Eucharistiæ.

CAPVT XII.

Testimonium S. Hilarij.

BEATVS HILARIVS æqualis Athanasij fuit: hos eū duos eximios Doctores simul Dominus ex- citauit, vt fidem contra Arianos defenderet, ille in Oriente, hic in Occidente. Is igitur sic ait in 8. lib. de Trinitat. *Si enim Verè Verbum caro factum est, & nos Verè Verbum carnem cibo Dominico sumimus, quomodo non naturaliter manere in nobis existimandus est? Et infra: De Veritate carnis, & sanguinis non est relictus ambigendi lo- cus; nunc enim, & ipsius Domini professione, & fide nostra Verè caro est, & Verè sanguis est, &c.*

Mm a Adhræ

Ad hæc duobus modis aduersarij respondent: neq; habent ipsi præterea locum vllum, quem ex Hilario proferant. Caluinus in vltima admonitione ad VVestphalum, cõtenedit Hilariũ hyperbolicè loqui. Sed refellitur facillimè ex ipso Hilario, qui quasi præuidisset, quod Caluinus dicturus erat: eodem ipso loco affirmat se loqui propriè, & simpliciter. *Non enim ait: Non est humano, aut seculi sensu in Dei rebus loquendum, neq; per violentiam, atq; impudentem prædicationem vestrum dictorum sanitati, aliena, atq; impia intelligentia torquenda peruersitas est. Quæ scripta sunt legamus, & quæ legimus intelligamus, & tunc perfecta fidei officio fungemur. De naturali enim in nobis Christi veritate quæ dicimus, nisi eo discernimus, stultè atq; impiè dicimus; ipse enim ait: Caro non verè est esca, &c. Vides vt Hilarius dicat, se nihil asserere humano aut seculi sensu, sed solum id, quod Scriptura ipsa rectè intellecta docet. Præterea cùm Hilarius disputet aduersus Arianos, & ex naturali vnione Christi nobiscum per Sacramentum Eucharistiæ, concludat naturalem vnionem inter Deum Patrem, & Deum Filium; si hyperbolicè loquitur de naturali vnione CHRISTI nobiscum; oportebit etiam vt loquatur hyperbolicè de vnione Patris, & Filij, ex quo sequetur esse aut Ariani fuisse, aut certè imperitè causam fidei defendisse: neque enim Ariani negassent naturalem vnionem inter Patrem, & Filium hyperbolicè.*

Petrus Martyr in libro contra Gardinerum, part. 4. Theodorius Beza in Dialogo Cyclope contra Heshusium, & Petrus Boquinus in libro de cœna Domini contra eundem, respondet, Hilarium, cùm is ait nos verè sumere in Eucharistia carnem Domini, intelligere de sumptione spiritali, quæ fit per fidem: cùm autem ait, naturaliter Christum nobiscum vnionem intelligere de vnione, quæ facta est in Incarnatione. Christus enim nobiscum naturaliter vnitus est, quia naturam nostram carnis assumpsit.

ADDIT Petrus Martyr, naturalem vnionem apud Hilarium non esse realem commixtionem naturarum, sed esse vnionem aliquam maiorem, quàm sit vnio voluntatum: opponit enim ille vnionem naturalem vnioni per cõsensum voluntatis, quàm Ariani in Patre, & Filio ponebãt. Hanc autem vnionem naturalem, id est, maiorem, quàm solius voluntatis cum Christo habemus, ex sententia Petri Martyris

tum quia, vt diximus, Christus naturam nostram assumpsit; tum quia nos per fidem in Sacramento carnem eius verè sumimus. Probat verò idem Petrus Martyr, Hilarium non loqui de reali naturarum cõmixtione, cùm dicit, Christum nobiscũ vniri naturaliter per Eucharistiam, quia Hilarius quinque vniones ponit naturales. PRIMO enim dicit, omnes fideles esse vnum naturaliter, quia per fidem sunt vnum. SECUNDO dicit, nos esse vnum naturaliter, quia sumus vnum per regenerationem. TERTIO dicit, nos esse vnum naturaliter, quia sumus vnum per Sacramentum Baptismi. QUARTO dicit, nos esse vnum cum Patre, & Filio per honorem nobis à Christo communicatum. QUINTO dicit, nos esse vnum cum Christo naturaliter per Eucharistiam. Sicut ergo vniones illæ per fidem, per regenerationem, per Baptismum, per honorem, dicuntur naturales, quia includunt aliquid præter consensum voluntatis, licet non includant naturarum cõmixtionem: ita etiam vnio, qua Christo coniungimur, dum per fidem carnem eius apprehendimus, dici potest naturalis, licet non includat realem vnionem carnis Domini cum nostra. Hæc illi.

At refelli possunt hæc aduersariorum figmenta ex ipso Hilario multis modis. PRIMO ex illis verbis: *Nos Verè Verbum carnem cibo Dominico sumimus.* Quod enim ait (*cibo Dominico*) cogit vt intelligamus de manducatione corporali, non de sola spiritali, vt ipsi volunt: nam cibus Dominicus omnium consensu, est Eucharistia. Vult igitur Hilarius nos, dum Eucharistiã percipimus, in illa, & per illam, verè carnem Domini sumere.

SECUNDO ex illis verbis: *De naturali in nobis Christi Veritate, qua dicimus, nisi ab eo discimus, stulte atq; impiè dicimus.* Hæc enim verba indicant, mysterium Eucharistiæ tale esse, vt paradoxum stultissimum videri possit, nisi à Deo proponeretur. At Christum sola fide manducari, & esse in nobis, eo tantum modo, quo sunt cetera, quæ animo apprehenduntur; neque paradoxum, neque stultum aliquid videri potest, etiamsi id non diceretur à Deo. Verè autem stulti haberi possemus, si absque Dei verbo crederemus, veram Christi carnem ore corporali manducari: nam id semper infideles stultissimum paradoxum aestimârunt, vt notum est de Auerroce, & de aliis.

TERTIO ex illis verbis: *De Veritate carnis et sanguinis non est relictus ambigendi locus; nunc enim & ipsius Domini professione, et fide nostra Verè caro est, et Verè sanguis est.* Et mox: *An hoc Veritas non est? contingat planè his Verum non esse, qui Christum Iesum Verum esse Deum negant.* HÆC verba non possunt accipi, nisi vno ex his tribus modis. Aut enim vult Hilarius dicere, veram carnem Christum assumpsisse; aut veram carnem fide manducari in Sacramento; aut veram carnem ipsa & ore corporis sumi, cum sumitur Eucharistia. PRIMA intelligentia, quam amplectuntur Beza, & Boquinius, fortè Petrus Martyr, non est ad mentem Hilarij. Nam non differit eo loco de Incarnatione, sed de Eucharistia; neque disputat cõtra Manichæos, qui negabant Christum habere veram carnem, sed contra Arianos, qui negabant Diuinitatem Christi, non carnem. Præterea paulò antè dixerat de veritate Christi in nobis, *nisi ab eo discimus, &c.* & attulerat illa Scripturam: *Caro mea Verè est cibus*, vt probaret Christi carnem nobis naturaliter vniri: post illa autem verba immediatè subiungit: *De Veritate carnis, & sanguinis non est relictus ambigendi locus;* & quæ sequuntur. Loquitur igitur de veritate carnis nobis communicatæ, non veritate carnis assumptæ. Denique illa probatio, qua probat Hilarius non posse ambigi de veritate carnis Domini, quia Christus, qui dixit: *Caro mea Verè est cibus*, verè Deus est; apertissimè indicat eum loqui de veritate carnis in Eucharistia, non de Incarnatione. Nam non recitatur, Christum habere veram carnem, quia idem Christus Deus est, vel quia dixit: *Caro mea Verè est cibus*. At recitatur, quia Christus Deus est, qui dixit, carnem suam esse cibum nostrum: cum enim Deus sit, potuit præstare quod dicebat. SECUNDA intelligentia coincidit cum prima. Nihil enim aliud est, veram carnem fide manducare; nisi credere Christum habere veram carnem, & in ea carne verè esse mortuum promissum. Neque ad hoc probandum oportebat adducere argumentum ex Diuinitate Christi id afferentis: non enim difficile est (posito mysterio Incarnationis) veram carnem fide manducari. Remanet igitur TERTIA intelligentia, quæ sine dubitatione est ad mentem Hilarij.

QUARTO, probatur ex eo, quod Hilarius sæpissimè repetit, Christum naturaliter esse in nobis per sumptionem Eucharistia.

charistiæ. Nam apud Hilarium, vnum esse in alio naturaliter, est naturam vnius verè in altero esse, vt patet ex multis locis, sed maximè ex illis verbis, quæ habentur in eadem pagina: *Cur gradum quendam, atq; ordinem consummandæ Unitatis exposuit, nisi vt cum ille in Patre per naturã Diuinitatis esset, nos contrã in eo per corporalem eius natiuitatem, et ille rursus in nobis per Sacramentorum inesse mysterium crederetur?* Vbi docet, Filium esse in Patre naturaliter, quia natura Filij verè est in Patre, cum sit vna vtriusq; natura: item nos esse in Christo naturaliter, quia verè naturam nostram sibi Deus vniuit per mysterium Incarnationis. Denique Christum naturaliter esse in nobis, quando sumimus Eucharistiã, quia naturam carnis suæ nobis vnit. Sicut igitur verè, & propriè natura Filij est in Patre, & natura nostra est in Christo; ita necesse est verè, & propriè natura carnis Christi sit in nobis, quando Eucharistiã sumimus.

QVINTO, probatur ex illis aliis verbis eius, vbi explicans illud: *Sicut misit me viuens Pater, & ego viuo propter Patrem, & qui manducat meam carnem, & ipse viuet propter me:* sic ait: *Hac verò vita nostra causa est, quod in nobis carnalibus emanentem per carnem Christum habemus, sicuturis nobis per eum ea conditione, qua viuit ille per Patrem. Si ergo nos naturaliter secundum carnem per eum viuimus, id est, naturam carnis suæ adepti, quomodo non naturaliter secundum Spiritum in se Patrem habeat, cum viuat ipse per Patrem?* Et infra: *Dicis Filium Dei carnaliter in nobis manere per Eucharistiã.* Quid potuit, quæso, clarius dici, quàm in nobis carnalibus Christum per carnem suam carnaliter manere? Si enim fide tantùm, & nõ corporis instrumento Christi carnem manducaremus; non esset in nobis carnalibus, id est, in nobis, quatenus carne constamus, sed esset in mente, & animo nostro tantùm; neque esset in nobis per carnem, sed per fidem, & spiritum; neque esset carnaliter, sed spiritualiter. Præterea comparatio Hilarij apertè conuincit. Ipse enim dicit, Filium secundum spiritum viuere propter Patrem, quia vita Patris, quæ spiritus est, verè tribuitur Filio: & eodẽ modo nos viuere propter Christum secundum carnem, quia verè caro eius nobis in Sacramento communicatur.

Neque obiectio Petri Martyris concludit, quam ex Hilario ille adferebat: quod videlicet eo modo sumus naturaliter

vnum cum Christo per Eucharistiam, sicut sumus inter nos
vnum per fidem, per regenerationem, & per Baptismum, &
sicut sumus vnum cum Christo per honorem. Sunt autem tria

OBSERVANDA, pro huius argumenti solutione.

PRIMO, notandus est scopus Hilarij, & occasio totius dis-
putationis. Obiecerat ille Arianis eum locum: *Ego & Pater
& vnus sumus*, Ioan. 10. Sed responderant Ariani, intelligi
verba de vnitare voluntatis, & consensus, non de vnitare na-
turae; & attulerant in exemplum illa Scripturae loca: *Multitu-
dinis credentium erat cor vnum, & anima vna*, Actorum 4.
Et: *Qui plantat, & qui rigat, vnum sunt*, 1. Corinth. 3. Et: *Et
ipsi vnum sunt in nobis*, Ioan. 17. Hilarius igitur, vt nulla in-
cedat haereticis, ex istis ipsis locis ab Arianis allatis, probat
Patrem, & Filium esse vnum naturaliter, & non sola concor-
dia voluntatum: *Ex his*, inquit, *ipsis, quibus vniuntur, res
lendi sunt*. Ac PRIMVM docet, fideles inter se esse vnum cor
& vnā animam, nō solo consensu, sed naturaliter, quia sunt
vnum per fidem, & per regenerationem, & per Baptismum, &
proinde sunt vnum per eandem fidei naturam, & per eandem
naturam nouae regenerationis, & Baptismi: omnes enim sunt
fideles, omnes filij Dei, omnes baptizati, etiam si forte inter se
nō nouerint, nec sciat vnus, quid alter velit: *Quomodo*, inquit,
*non naturalem in his intelligis vnitatem, qui per naturam v-
nius fidei vnum sunt?* Et idem dicit de regeneratione, & Ba-
ptismo, quod de fide dixit. DEINDE docet illud: *Qui plantat
& qui rigat, vnum sunt*, 1. Corinth. 3. indicare etiam natura-
lem vnitatem: sunt enim illi vnum, quia sunt ministri eiusdem
Christi, & proinde vnum sunt per naturā eiusdem ministri-
Itaq; inquit, *qui per rem eandem idem sunt, natura etiam v-
num sunt, non tantum voluntate; quia & ipsi res eadem effe-
cti sunt, & eiusdem rei atq; efficientia sunt ministri*. Denique
venit ad TERTIVM locum ex Ioan. 17. *Vt & illi vnum sunt
in nobis*; & docet nos esse vnum cum Christo naturaliter, quia
per Eucharistiae participationem vnitur nobis carnis Christi
natura; & hic habet illa omnia, quae supra exposuimus.

Nota SECUNDO, aliud esse apud Hilarium, aliqua esse v-
num naturaliter; aliud autem, vnum esse in alio naturaliter.
Nam vt aliqua sint vnum naturaliter, satis est, si verē partici-
pent naturam ipsius rei, in qua sunt vnum: & hoc modo dicit
ipse, omnes fideles esse vnum naturaliter per fidem, per rege-
nera-

nerationem, & per Baptismum, quia participant naturam eiusdem fidei, eiusdem regenerationis, & eiusdem Baptismi: & similiter dicit omnes ministros esse vnum naturaliter per ministerium, quia participant eiusdem ministerij naturam. Sed vt vnum sit in alio naturaliter, nō satis est, vt participant quomodocunq; eandem naturam, sed necesse est, vt natura vnus merè sit in alio; & hoc modo dicit Filium esse in Patre per Diuinitatem naturaliter, quia natura diuina Filij, verè est in Patre: & similiter dicit, Christum esse in nobis per carnē naturaliter, quia natura carnis eius nobis verè vnitur per Eucharistiam. Atque ex his soluitur ferè tota obiectio Petri Martyris, & Bezae, & aliorum. Non enim eodem modo loquitur Hilarius (vt illi falsò assumebant) de vnione per fidem, seu regenerationem, vel Baptismum; & de vnione per Eucharistiā. Nam non dicit, Christum esse in nobis per fidem, vel per Baptismum, sicut dicit esse per Eucharistiam: neq; dicit ex fidelibus vnum esse in alio per fidem; sed omnes esse vnum per fidem.

Nota TERTIO, vnitatem per honorem apud Hilarium eandem esse cum vnitatem per Eucharistiam. Nam explicans illud eiusdem capituli 17. Ioannis: *Ego claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis*; dicit honorem, quem Filius habet à Patre, dedisse eundem Filium nobis, quia fecit vt essemus vnum cum illo, sicut ipse est vnum cum Patre: vt autem vnum essemus cum illo, dicit eum fecisse per mysterium Eucharistiæ, per quod ipse in nobis per carnem suam verè manet. Atq; ita soluitur tota obiectio aduersariorum: non enim ipsi intellexerunt, quid esset apud Hilarium, fieri vnum per honorem. Ac de Hilario hæctenus.

CAPVT XIII.

Testimonium S. Cyrilli Hierosolymitani.

BEATVS CYRILLVS HIEROSOLYMITANVS, cuius laus est in II. Synodo generali, eodem tempore floruit, quo S. Hilarius, vt patet ex epist. eius ad Constantium Imperatorem. Ac de Sacramēto Eucharistiæ tam propriè, & perspicuè loquitur, vt non magis apertè loqui potuerit, si vixisset temporibus nostris. Quocirca nihil habent hæretici, quod ex illo nobis obiiciant: nos verò multa, & firmissima testimonia contra illos habemus.